

טורי לביא יעקב (ז'אך)

201335

בן מזל ואליהו

נולד ב- ב' ניסן תרצ"ב 8.4.1932

התגייס לצה"ל בינוואר 1951

שרת בחטיבת גולני

נהל ב- לי ניסן תש"י"א 6.5.1951

בקרבת על תל-מוטילה.

לביא, יעקב ("ז'אק")

בן אליהו ומדולה. נולד ביום כי בניסן תרצ"ב (2.4.1932) בקרירנאייה שבבלוב. למד בבית-ספר דתי עברי עד כיתה ד', כאורה אנגלי הועבר עם הוריו לטריפולי ומשם לאיטליה בעיצומה של מלחמת-העולם השנייה. לא עבר זמן רב והוא הועבר יחד עם הוריו למחנה-יריכו באיטליה ולאחר מכן בגרמניה, אך גם שם המשיך למשך Wochen תמורה תורתו בפתילחמו הועימה. כתום המלחמה חזר לבנגזוי עוזר להוריו בפרנסתם ואף המשיך בלימודיו. חיבב אמנויות, ספרות ומוזיקה. בשנת 1946 עמד בראש תנועה דתית-ציונית והלהיב את התושבים לעלייה — וביחוד את הצעירים שבהם. הוא אף בחורים קנים ואוהבי-מולחת ריחן היו דנים בעלייה ומחכמים אותה. בעלותו סוף סוף לארץ בשנת 1949 רצה להתגיים מיד לצבא אך מפאת גילו הצעיר לא נתקבל והוא הctrה לקיבוץ עין-גב, בו עבד במסירות ואף קיבל הדרכה צבאית. לאחר מכן עזב את המשק וגויס לצה"ל בינואר 1951, נשא نفسه להשתלמות באיזה מקצוע בחיל-הօיר כי בו ראה את עתידו. נפל בקרב בשפר'-הירדן ליד הכנרת ביום ל' בניסן תש"י (6.5.1951) והובא למנוחת-עלמים בבית הקברות האצאי בראש-פנייה.

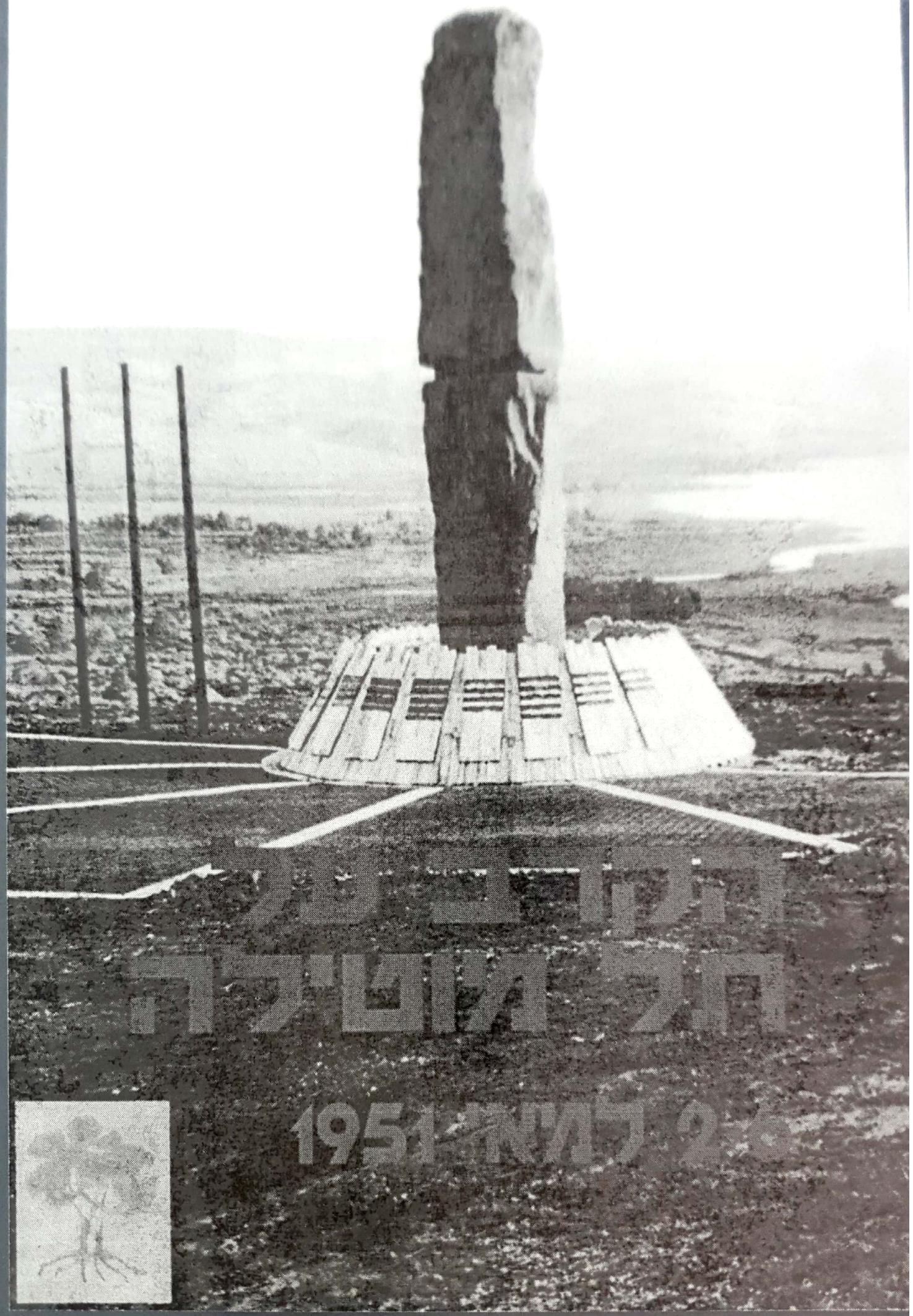

חבריו לנשך

באיימוניס

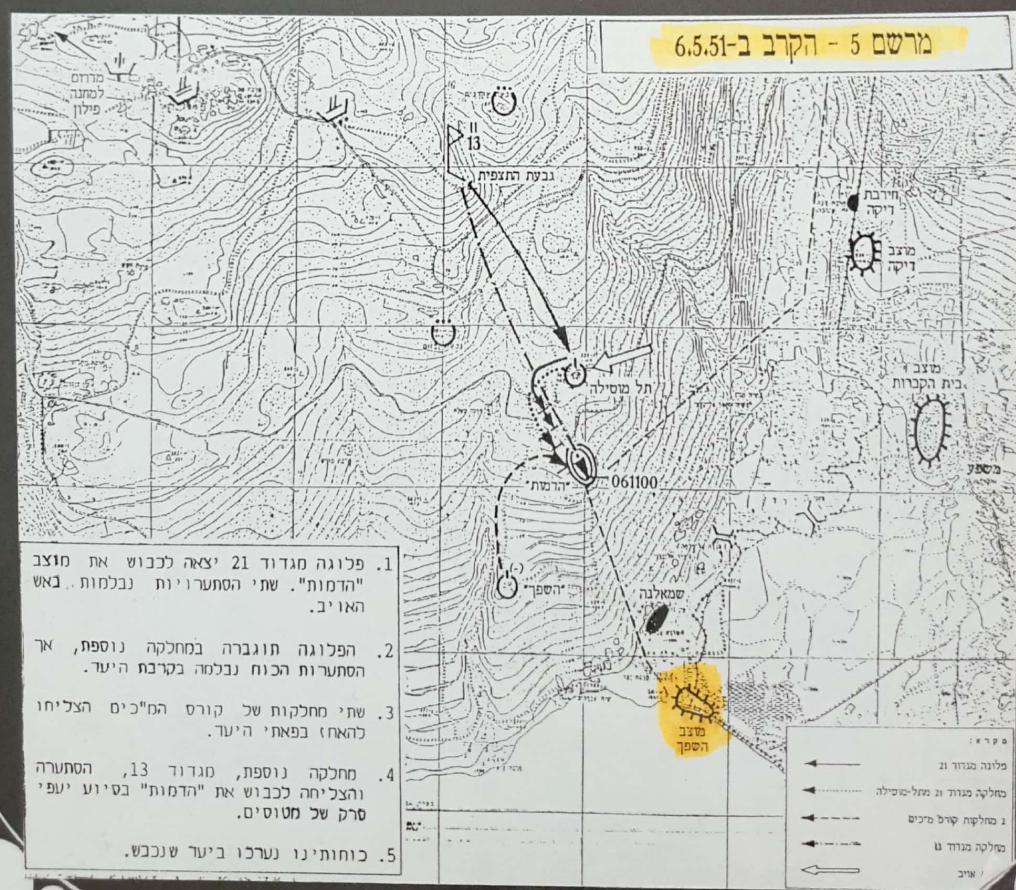
מפת הקרב - תל מוטילה

מפה 1 - זירת הקרב

היום בו נפל יעקב זייל

מפה 5 - הקרב ב- 6.5.51

קרב תל-מוסטילה 1951

אריה יאקובי

בתחילת שנות 1951 הגיעו לשיאו העימותים המדיני והצבאי בין ישראל וסוריה בקשרו של גזירה של מלחמה פאתיות המפורזת. העימות קיל תאוות בעקבות נסיגתו של ישראל מהאזור לאחר מלחמת מפרץ ינש תוליה.

בפברואר 1951 חשלמו הסורים את חתלוותם הוויקטורית על האזור המפורז באלהמה (חמת דר), והחלו בפעולות לחשטלן גם על האזור המפורז ברוכי ובו רום. כורדים.

רכס כורדים שמאז בשטח ישראל חלש על האזור המפורז רוך הירדן ובקעת הבטייה. ריה והמעשיה השטח היחיד בדרום החיליאיסטי שבו הייתה טופוגרפיה ישראלית. בקצתה הרכס נמצא תל-מוסטילה (קיים נגעה קל, עלייה מוקמת הצרוכה של מושב אלמגורו המונשא כ-213 מ' מעל פני הים). ברכס כורדים לא היה יישוב ישראלי ואיפלו לא מוצב צבאי. הוכחה החיליאלית התבאה בתנועת סיורים של צה"ל בשטח.

באזור המפורז שכן שני כפרים ערביים חורבת זיככה וערב שמאלנה. הצבה הסורית חימש את התושבים הבודדים של הכפר ערבית שמאלנה ברובים ומקלעים ועוד אותם לחדר מערכה. הם עבדו את האדמות באיזור המפורז וכן בשטח ישראל שמערבה, והדרו עם עדיהם אל מורתם. רכס כורדים עד לאיזור תל-מוסטילה ועד לחורבת כורדים.

בשלבי חודש אפריל ותחילת מאי גלו סיורים של צה"ל כי כוחות צבא סוריים סדירים חדרו לאיזור ואף התמקמו על תל-מוסטילה.

טובת החירות הסדרה "גולני" (חט' 1) שפעלה באיזור קיבלה הוראה להפגין את ריבונות ישראל בזיהוי, לתפוס את עדרי הבקר החודרים או לגרשם. האחריות הפיקודית לזרה הייתה של חטיבת המחו'ז. 3.

המשימה הוטלה על גדור 13 שהיה אחראי על גזרת הגבול מימין החולה ועד הכנרת. המג"ד ס"א" רחבעם זאבי היקצה לביצוע המשימה כוח בעוצמה של מחלקת חירם מוגברת בכיתת מ"ק"ב "בזה" בפיקוד מ"פ. הכוח יצא בדרך בשעת הבוקר של 1 במאי. התכנית הייתה לנקם את המק"ב באיזור "גבעת התצפית" בעוד כוח החירם נע מצפון אליו יזרעאל טראב, מטהר את השטח והוד את העדרים ודרום-מערבה לעבר מארב המק"בם.

התכנית נשלה. העדרים עם רועיהם נעו אمنם דרומה לבלח הילויים, אך בשל מסויים הצליו להטמק מזרחה, בערוצים. המארב פתח בטעות באש על הייל "גולני", ובמכת האש נהרגו 4 מהאי"מ המחלקה. הכוח נסוג כשהוא משאיר את ההרוגים בשטח. מחלקת נספת של הגדור יצאה לשטח מבוגרת, שטי המחלקות ניהלו קרב אחד עם הסרים עד שעות הערב.

פיקוד הצפון החליט לכבות את התל עד באותו יום כדי לאפשר לסורים להתקבב בעקבות המשימה הוטלה על חטיבת המחו'ז. מוחט' 3 היקצה למשימה פלוגה מגדוד חירם מילאים 4 שעסוק באמוניים בסמוך להר כנען. כוח המילאים היה מורכב מ-12 חיילים חדשים ברמת אitem' וכשירות נמוכה. התארגנו ותנו עיטה לארכ' זמן רב. סמג'יד 13 חיים ענגן צירף לו ששי כת"ם סדרות מגודזו וכיימת מרגמות 81 מ"מ כסיעו.

לאחר הנחתה מדוקת של אש מרגמות היטרורה הפלגונה וכבשה את התל ללא התנגדות ב-00:23. גוויות ארבעת החילום הולכו מהטישה. הסתבר שהטורים נסוגו ונערכו במוצב "הומות" ובמוצב "השפך" שמדרום למוטילה. מ"פ המילאים ערך בטעות את כוחותיו בחסיכה רק חמל המערבי של תל-מוסטילה, יכולת התצפית שלו וההtagוניות כלפי מוצב "הומות" היו לקו ולעבדה זו הייתה השפעה חשובה על מהלך הקרב.

בשחור יום חמישי ה-3 במאי התגלתה היערכות הטרוריסט החדש. מג'יד 13 העירק כי ה התקתק הפכה לקרב על השליטה ברכס כורדים. הוא יומם הפעלת כוח תגבורת שחכונה להפעיל פלאג מקורס המ"כים החטigtiy שהתחטמה באיזור גנורס להדוף את הכוח הסורי. פלוגת קורס המ"כי של חט' גולני בפיקוד איתן שמשוני העבירה תחת פיקוד גדי 13 ותקפה את מוצב "השפך".

ההסתערות נערכה תחת אש שנורתה ממוצב "הומות". המוצב נמצא נטוש והתברר כי הסורי מילטו ממנו לפני החסתערות. התברר שכוח סורי גדול מוגמר וערוך במוצב "הומות". הסורי הקיימו עמדות בין שני חבלת הגולמים ומיקמו במעט ההגנה מוק"בים ובין נזירים והעציק מקלעי "שאטו" ומרגמות 60 מ"מ.

כוח המילאים בתל-מוסטילה שהיה בשטח גרווערט ע"י אש מרגמות וצלפים שהסתנו לארון חתל מזרחה וצפורה מזרח, 3 מאנשי נהרגו וב-10 נפצעו. הפגזים וההרוגים לא חולצו והאספסוף

הלילה היה קצר מדי*

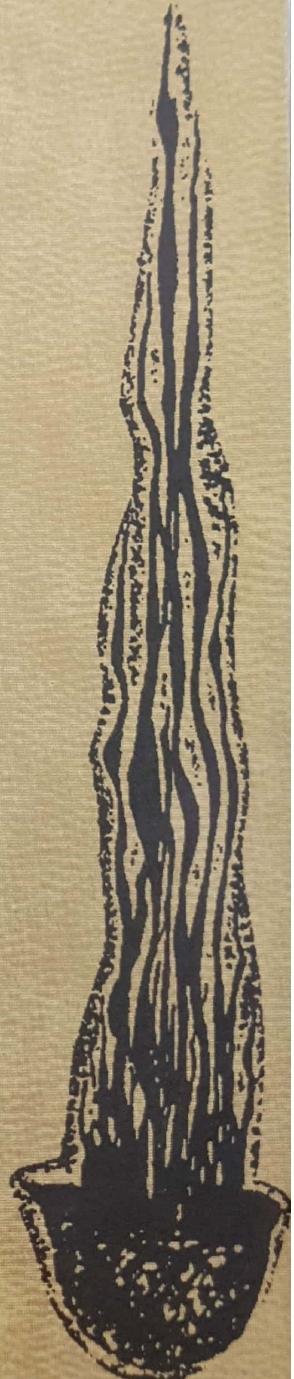
סיפורו של פלוגה "גולני" (פלוגה א', ג' 21)

כתב זה הופיע בעיתון "במחנה" בתום הקרב וכיבוש מוצבי תל-מוטילה והדומות", אחד הקרבנות הקשים והעקובים מדם של צהיל שחה כמעט בלביו ידע עד כה. במרחב הקרבנה, נורמת לוחמים (רובם עולים חדשים) ודם רב נשפך על סלעי הבלوت השוחרים, חוסנה שליטה של כוחותינו נקבעה הנבול עם האויב הסורי באזור שפך הירדן וחבל כורוזם.

הרקע

אזור שפך הירדן, במורדות הדורות-מורחים של הרכסים הפונים לכיוון הירדן והכנית, נחטטו בתקופת זו שעת הפקר, בו עדרי כפריים סורים שעברו את הנבול והדרו לשטח ריבונתי. מוצב ה"דומות" וחלק מתל-מוטילה נטאסו עיי' כח סורי. סיורינו שעברו בשטח הותקפו באש צלפים ומקלעים שנורתה עליהם מהתול והגביעות בהם התמקמו צולפים.

* כתבה פורסמה ככתבה וכלשונה, למורות אידיאוקטים עבדתיים הנכללים בה (המערכת).

דף 22 חילוק צפונה

הנבי אהרון אמר, חמיים דם, זיין כי זתקמץ וגדודו יוזה, על פישוטו חיש שאר בגדוד פסקותיו פסקות חרואת, לשור, באhor. סבירות הנקודות הרשות לפישוטם יונת עז חמנוי על שפת זו פורה. חקודה יותר אפונה עז מ' חקודה הותק. חגדוד יונת מונקודה הותק. חילוק שון מוניות בזרות, חסיר עונקלת והזרות הרשיים.

פלגה ב של זין ביש העדר תחת פיקוד מג' 13 האחורי על האgorה, תחילף את יהודת הפלאות חמוץיה כחליט. יתר הפלגות וכוחות הגודד יתמקמו במאהל שדה וייהו כבוננות מוגנתה להפעלה. הפלגה של נבי כבשה בהתאם לתוכנית והפסה עדמות בקטן דודו. טעובי של חילוק.

כבר ניימ החאשן לשיכת בקע סכלה הפלגה אגדות מצלפות והגוזות בלתי פוסקות של טרורם. צלפי החאשן שטאפו עדמות החולשות בטבינה, צלפו בוגדים ומקליע "שאטן" ותגבילו את תחתה. פילינו שהחומי בטל.

בחום רב שור בתקופה החיה, בנות פלי וובלות חולחות, חזוקן חזיל הפלגה בעקבותם בפמדות, ורק כדי דוחלן חזילו אש בלתי פסקים עם האור.

בנוסף לחום הרוב שמאזק לחיילנו וחמים בשורה שקבע (אספקה ניון היה להעבור רק בלילה עי' סבלים פרידות) נספה גם מכת הובונים וטורון איזם שנזק מפגרי פרות שנפעו תוך כדי חילופי חאה ושורר בשיטת ההפקר. הובונים — ובמי פגרים — חזוקים, מזומנים וטרזניים חזרו לכל מקום, לא עזרו נדם רשות ואמצאים אחרים. ועל כל הסרHon, הריח המתוקת המבליל של מריס, גרם להקאות אגף ורכבים מחרילין.

הפלגה של נבי דפה והכשלה בהצלחה מספר ניסיונות האויב להרוחב את שליטהו על הTEL ונדעה להיות מוחלט עז פלומו של זאב פ. במושאי שבת ליל 5-6 Mai.

"הטולנט" (חמיין) הטעים

שבת זו אכל הגודד חמון נקרא זאב מא"פ אי לאויל המג'יד, הפלגה שניננה לו עי המג'יד הייתה ברורה, מנות גדולות מהחמיין הטעים, תקפו כלפי בטן ושלשולין. ריבוט מואכלים. אין לך במ"פ שהוביל את פלותו בלביל וה, חמוץיב לעצמו בתנועה בהפסקות קראות למדי... כדי להאפשר לרבים לפטור את בעיותיהם .... כשם הוא בעצמו... ומפקדים אחרים לא פטורים מממדד זה....

***

בתום אכילת החמן נקרא זאב מא"פ אי לאויל המג'יד, הפלגה שניננה לו עי המג'יד הייתה ברורה, קירה וחדה: "הלייה נורוק את הסורים קביניימט משפט: ה"דמתה" ה"נווטילה". והתקפה תחיל מכוון העיד המוחזק עז פלותו של גבי ובסיוע חקל מוחכים שלו. חסוע שניין לך יכלול ייחית מרגמות כבדות בפיקודו של פני רובין. הודה הקמיין, יצא אתך לסייר ויצורך אליך עם הסורים גם בלילה. הפלגה — רוב החווילים ומכבים עולם: חדשים, מהם ר-ך 5-4 חודשים בארץ, כלבה במן וה ר-ך 2 מחלקות ולזרן בצעו המשימה מתארון במטגתת שלוש מחלקות. קצין הספורט הגודרי מקבע כמי'ם מה' 3, יתר שני המימיים היו מוטקייה עצוניינונען זיל. הולב הניכר מהחווילים היו מוציאי תימן.

עם קבלת הפקודת צאו קציני הפלגה ביחד עם הסמג'יד עקיבא סער לסיר בעיטה. למשה מבנית זם ואפשרות גישה לנוקות תצפית נין היה להראות את העיד מכון אח' בלבך, מנוקות תצפית רוחקה למודי בסביבת "זגירה".

התוכנית הוגזה למג'יד ואושרה לפנות ערב. עיקר התוכנית הייתה: הפלגה הצא בלילה ותגע לumedות פלונה ב'. תקוף באיגוף מיini מכיוון דרום מערב, תכbos את מוצב ה"דמתה"/ה"נווטילה" הדוריומי של תל'מווטילה ותתבסס בהם להגנה. בסיכום התוכנית: בחר זאב את שלאו אשטו וילדיו כמלות הפעלה ודיווח (സגולה להצלחה ועימם לא לשוכח), רשותם על היד והפלגה יצאה דרך.

דרך הסלעים הקוצים והיסורים

בטור ערפי צעה הפלגה בשטח המוגול קוצים, אודע סלי בזלת גזלי. הציג'ק והתחמושת שנשאו חхиילם היה רב למדוי וזה מותך זיועה בזרחה כי הדיל (זטבלת ו-ז-לוחם) העומס על פרדות עלול להגעה באיזור רב (גם הפרדות הדרשו לצעד בלילה נשלחה סלע זקה וזהה זה).

המטרד העיקרי היה ההפסקות המזובות שנעשה תוך כדי התעינה — למתרן בעית אל-להת החמיין בחרים.... ביציאה מ"זגירה" בצבאי ביות הסלעים משקפיו של מג'יד 13 "אנדי" שהיה בשיטה וחיכה להגעת הפלגה. בו במקום נתין על ידו תדריך סופי לואב (ולול הורה לעקו או' משקפיו או'ים בכדי לא להטרידם) ולאחר א'וחלי הצלחה המשיכה הפלגה בדרכה.

דממת הלילה חופה תדריות עז פרצ' אש קצרים ורטטיים שיתכו על עדמות פלונה כי בטל —

ומועד חילום שנפל בחתולם בסלעי הגולת השחורים שלא נרא בחושך – וכך הגיע הכה עד
לעמדות פלוגה צי, של גבי ברשי.

התתקפה

השחון מפנוי הפורת היה ללא נשא ובעקיפין תרם לוירו החכונות האחרונות שנעשו עיי הפלוגה התקופה. יצא – מאור חותול ולהשתחרר מהיר האום, ריח המרים. השאלות היחסיות שישאלו – אך מחזיקה פלוגה כי מעמד בגיהנות מבחול זה. מקלעי פלוגה כי הובנו לכיוון מוצב ה"ירמאות". הפלוגה הסתדרה במבנה קרבו, גבי התלווה לואב עד לעמדות הקיצניות של פלונטו. המחלקות נפרשו. מוטקה עזינו מיימן 1 מימון, נתן לון זיל מיימן 2 משמאלי, בנדיקט קצין הספרט מיימן 3 מאחור, המייפ' זאב, הקשרים יהודה אשכנדי הקמפני עז קמעה לפני הפלוגה. מושם מה השדרר שקט מפתיע, שקט מעצנו ומעיק, השקט האופני לפני הסערה. ואז... "שולחן – כן שולחן אחד – יונת (זה שם אשთ), אני אומר شيئا יונת עברו". "שולחן אחד כן שולחן מאשר יונת סוף".

בשימוש מלית כסם זו נקרה הדמהה. הסיווע – המרגמות והמקלעים פתח באש כמתוכן. טרטור המקללים בבר וקווי הcadroids הזוחרים סימנו בברור את כיוון מוצבי האויב. לחילום היהתו זטילת האש הראשונה – ולראשונה נמצאו כה קרוב לפזים המופצצים בקרבתם. הפלוגה הרישה את עצהה תוך שירה על המבנה הקרב. הסיווע הקבד שלנו נס, הכוח נכנס כבר לתהום הבתרון. מקלעי האויב פתחו באש.

הסתערות הלהה

לאש המקללים של האויב הצטרפו מיד התופוציות פנוו מורגות ורימונים שנרו פָּתְנָן מזכוכית אלה האחרוניים התופוצו ביןינו ולפנינו ובכך פיצוצים סיירו את המסתדרים. ראשוני הנמצאים נפלו מתחת הטור המסתער, ביןיהם יהודה הקמפני שהטריך כדו בראש ועשה מספר גילגולים תוך כדי ריצתו. ומ"מ מוטקיה. הטור נרע, רטט עבר בחילום המסתדרים, השרשota התעתקה, אש האויב ופיצוצי הרימונים נברר, במיוחד מתח עמודה באף הימני, שמננה ירו באש מהירה מספר מקלעים, ומתוכה נורו מטחים של רימוני מזוכה. הפלוגה נצדה לקרקע. רוב מכשירי הקשר (ט-ק-

21 (אז) הפסיקו לפעול כבר בתחילת הקרב. המכשיר היהודי שפעל היה מ"ק 300 עם הקשר פרנק (עליו יסוף בהמשך המאמר) במכשיר יחיד זה נהה דיווח על המצב. הפלוגה המשיך בשימושו ויהי מה.

סיפור הקרב מפי אלוף במלח'י מאיר עמיית

קרב תל-מוסטילה נחרת בזכרנו הלאומי כ"ימיוני" מלחמה, אשר בגיןה שלמו מוחץ יקר. למורות הצחון שהושג – נותרנו כאבים ואבילים.

נדמה לי כי עד היום הזה, לא כולם מבינים מה בדיק קריה במוטילה. אינה, אכן, כלל את היריעה, תוך התיחסות רחבה יותר לארוע, להשתלשלתו, תוצאתו ולקחו.

מידע, תל-מוסטילה היה אחד משולשה אזוריים, אשר בהסכם שביתת הנשך עם סוריה, נקבעו כאזוריים מפורזים. הסורים, אשר הפכו באורה כמעט שיטתי את ההסתומים, השתלו על אזור חמת גדר (הדרומי שבאזורים המפורזים) ואח"כ ניסו לקבוע עובדות גם באזורי המרכז, החולש על שפק הירדן.

בחות של החטיבה המרחבית שלנו ניסו לסלк את הפלשים, ללא הצלחה. ישראל לא הסכימה לחות על השיטה, הן בכלל חשיבותו האסטרטגית והן מילאת העקרון. מי שתקע יתד במקומות זה שלט למעשה על מקורות המים של ישראל. והנה, כאשר הכוחות המרחביים אבדו את השיטה, נקרה החטיבה "גולני" לסלק מן השיטה את ה"אוורחים" הבלטי קרואים. בשיממה השתתפו בחות מגזר 13, גזר 21 וקוורס המ"כים החטיבתיים. צריך להודות כי חווינו שורה של תקלות, החלן אובייקטיביות (קלקל קיבת המוני של היחידה התוקפת) וחילן טובייקטיביות (כגון: הפגזת הכוח המשיע על הדרג המסתער שלו), חוסר תאום בין הכוחות ונאמר את האמת, גם רמת לחימה ירודה. כל אלה חקרו יחד וייצרו מצב קשה מנשוא. היינו על סף שלון. ורק בזכות התעaskות, דבקות במטרה ומהלך לטקי נכוון (הפעלת קוורס המ"כים אשר הופיע באיגוף דרומי عمוק) שוננו פני המערכת. הכוחות הסורים אשר חקרו יפה מעד את פניה השיטה השלעי, נצלו כל קפל קרקע וכל אבן, שחקו את כוחותינו ובמשך שעות רבות ידים היתה על העליונה. הם שלמו מוחץ יקר ואבידותיהם היו כבדות, אך בה בשעה הם הסבו גם לנו נזקים ופצעו בלחמי החטיבה פגימות קשות.

בסוף הקרב מנתנו עשרות הרוגים ופצעים של כוחותינו.

צריך לציין כי מבחינה מסוימת, ידינו היו כבולה, כי בכלל היה שדה הקרב שטח מפורז, לא יכולנו להביא לידי ביתוי את מלאו כוחותינו. למשל, – לא קיבלנו אישור להפעלת חיל האוויר. רק

בשעה האחרונה, כאשר הפור כבר נפל והשתח כבר טוהר, כמעט כלו, הטעים הפיקוד העליון להפעיל מטוס שuber בטישה נמוכה, ביעף "יבש" מבלי לירוט או להפגיז את האויב.

וכן, הרגשתנו הייתה כבדה. אמם השגנו את היעד ומלאנו את המשימה, אבל, המאמץ היה רב והמחיר יקר.

אם לסכם את הפעולה מנוקדות מבט אובייקטיבית, צריך להציג שהמאزن הכלול היה חיוני. הכוחות הלוחמים, מפקדים וחיללים אחד, גילו מידת רבה של דבקות במטרה, התuckerו לכבות את היעדים ולא הרפו.

צריך לציין כי באותה ה特朗ה רבו המקרים שיחידות צה"ל (מחטיבות אחרות), גילו ברגעים גורליים מידת רבה של חולשה ונסוגו בלי למלא את המשימה, שהוטלה עליהם. נקודה נוספת, הרואה לציוון ה特朗ה, שעל אף התנאים הקשיים והמכות שספגו הכוחות המסתערים, לא התדרדרו במצב של דמרלייזציה. פצועים והרוגים פנו תחת אש בצורה מסודרת, אספקת התחמושת והציוד — התנהלו כיאות ורוחם של הלוחמים לא נשتبשה עליהם. היו הרבה גילויים של אומץ לב אישי והעיקרי: השטח נשאר בידיינו, מאז ועד היום.

חטיבת גולני לא צריכה להתבונן בקרוב מוטילה, החיללים התחשלו והמפקדים למדו את הלחימה וממנו תועלת עתידית. לא בכדי נשאהר "גולני" בסדר הכוחות הסדיר מאז מלחמת השחרור והיתה לחטיבת החיבור היחידה שלא פורקה.

קרב מוטילה היה אבן דרך חשובה בנティיבו, תמרור שצין שלב עקוב מדם, אך בעל ערך רב לכולנו.

אני מצהיר ללוחמי מוטילה ומרכין את ראש זוכרים של הנופלים.

אלוף (מיל') מאיר עמית

ניסן תשנ"ז

מאי 1997

ת.נ.צ.ב.ה.
יעקב לבייא
1932-1951

**תמונות מהכינוסים הציוניים
(בלוב העיר בנזגו)**

